

ZVONČEK

Štev.
5.

LISTOV PODOBAMI
ZA SLOVENSKO
MLADINO

Leto
VII.

VSEBINA:

1. Nočno slovo. <i>F. Ločniškar</i> . Pesem	97
2. Krona. <i>Pavel Golob</i> . Povest	98
3. Sprava. <i>F. G. Hrastničan</i> . Povest	100
4. Prihod pomladi. Podoba v barvotisku	101
5. Vrabec in vrana. <i>Mihael Levstik</i> . Basen	104
6. V majniškem jutru. <i>Andrej Rapè</i> . Bajka	105
7. Zjutraj. <i>Borisov</i> . Pesem	107
8. Pomladno veselje. Podoba	108
9. Ugnana trmica. <i>Žuraj Pangrac</i> . Povest s podobo	109
10. Sosedova Marica. <i>Žirov</i> . Povest	114
11. Hektor in Sultan. <i>Žirov</i> . Basen	116
12. Nezgoda Dolgogradova. <i>Fran Žgur</i> . Pesem	116
13. Pokop. <i>E. Gangl</i> . Pesem s podobo v barvotisku	117
14. Pouk in zabava.	

Zastavica v podobah. *G. Štupar*. — Koliko dreves ima Pariz. — Koliko konj je na svetu. — Strašen potres. — Japonski običaj. — Hrast, star 2900 let. — Čudno praznoverje. — Kako naglo plava riba. — Predpotopna žival. — Prebivalstvo Zagreba nekdanj in sedaj. — Najbogatejši rudnik. — Največja trta na svetu. — V skoku. Podoba. — Rešitev 118

Zahvala.

Nadaljne darove so na našo prošnjo poslali: trvdka J. Rodé-Dogan, Ljubljana, 20 K; Drag. Puppò, trgovec, Kranj, 20 K; Hela Pučnik, učenka VI. razreda, Kranj, 3 K; Frančišek Ciuha, učitelj, Mavčiče, 2 K; A. Mattanovič, učiteljica, Ljubljana, 2 K; J. Mlakar, katehet, Ljubljana, 1 K; M. Maroutova, šol. voditeljica, Ljubljana, 1 K; Roza Šusteršič, učenka IV. razr., Ljubljana, 1 K; Marica Petrovčičeva, učenka I. razr., Ljubljana, 1 K; Jakob Bajželj: darovalo omizje Lipe pri gosp. Benetku v Stražišču, 5 K 60 h; Govekar Cecilija, Smednik, 1 K; Kimovec Ivana, Smednik, 1 K; Jenko Marija, Imene, 1 K; Košir Marija, Imene, 1 K; Grmek Anton, šolski vodja v Sori, 3 K; Ivan Drnovšek, Opatija, nabral v družbi rodoljubnih Slovencev, 20 K; Antonija Fortuna, učenka V. razr., Ljubljana, 1 K. Z zadnjič izkazanimi 51 K 20 h skupaj 135 K 80 h. Bog plačaj! Vsem najlepša hvala!

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 5 K, pol leta 2 K 50 h, četrt leta 1 K 25 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani, Rimska cesta št. 7.

Rokopise je pošiljati na naslov: Engelbert Gangl v Idriji.

Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Štev. 5.

V Ljubljani, 1. velikega travna 1906.

Leto VII.

Nočno slovo.

Težek vdar polnočne ure
skozi črno noč doni;
v vasi lučce pogasnile,
lune, zvezd na nebu ni.

Težkih, žalostnih korakov
stopa skozi vas nekdo;
beda, skrb na licih mladih,
z dušo žalostno, temno . . .

Od premile rodne zemlje,
proč od dece in žené,
daleč, daleč v tuje kraje
služit siromakom gre.

V borni koči zadovoljno
v skromnosti bi rad živel,
da le kruhka za nedolžne
malčke vedno bi imel.

Ej, tam v daljni, tuji zemlji
delal zanje bo, trpel . . .
Srečo in blaginjo v hišo
dedov svojih spet privel.

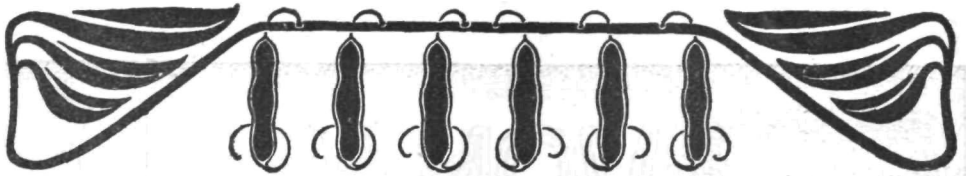
Žalostno po mirni vasi
zvon doni iz temnih lin,
in očetu v srcu zbuja
prošlih časov se spomin.

Skozi vas korake speši —
proč od svojcev dragih, proč . . .
S piskom rezkim že železni
konj hlti sopihajoč . . .

En pogled še na vasico
in v pretekle bedne dni;
v svitu zore vas se sveti —
v možu upa žar gori . . .

F. Ločniškar.

Krona.

Spisal *Pavel Golob.*

Bil je lep dečko, sin konec vasi bivajočega kmeta. Kadar je šel v šolo, z modrimi pametnimi očmi gledajoč v svet, s prikupljivim nasmeškom okrog črešnjeverdečih ust, s črno in modro progastimi šojinimi peresi na nekoliko na stran pomaknjenem klobuku in s knjigami pod pazduho, tedaj je pomežiknila marsikatera mlada vaščanka svojemu možu kakor bi hotela reči: „Takšnega dečka bi si želela tudi jaz!“ Pa ni bil deček le čedne vnanjosti, temveč tudi daleko najboljši učenec v vaški učilnici, in njegov oče je imel navado, da se je pohvalil ob nedeljah v krčmi. „Da, da, moj fant! Še v zlatem ornatu bo stal pred oltarjem. Gospod župnik in gospod učitelj sta rekla . . . E, ne govorim nič, ampak videli boste!“ In vselej po takih besedah je dvignil kozarec in odprl oči široko, kakor da gleda daljno lepo bodočnost.

Večeri se.

Vršil se je bil v mestu semenj, in kmetje se vračajo, vino v glavi in novce v žepu. Pa je pač eden njih pozabil, da je denar okrogel, in deček najde sredi ceste novo, srebrno se svitajočo krono. Gospod župnik je učil: „Najdenino prinesite županu ali meni, da se izroči lastniku. Če se ne oglasi nihče, dajte eno tretjino ubogim in še drugo tretjino, da vas ne bo enkrat tožilo v nebesih tuje blago!“ Deček je to slišal često, toda krona se mu bliska na dlani kakor solnce. In gre domov in jo skriva. Ko pa se docela stemni, jo zopet vzame v roko, jo otipava od vseh strani, se igra z njo, dokler mu ne pade na tla. Išče jo, vendar je ne najde, ker je temno. Oče ga kliče v hišo, ker gre kmet zgodaj v posteljo, da more vstati pred solncem. Deček ne čuje ničesar. Brska, obrača kamenčke, išče pod treskami in slaminimi šopi — srebrna krona ostane skrita. Oče stopi jezen k njemu, ga odvede v hišo in mu prepove, iti zopet na prosto. Zapahne duri in po izmoljenem rožnem vencu zapodi dečka pod streho na slamnato ležišče. Oče in mati gresta k počitku.

„Moja kronica! Moja kronica!“ misli deček brez nehanja. „Zjutraj mi ni mogoče iskati, ker me oče požene takoj s kravami in knjigami na pašo in potem moram v šolo in preden se vrnem, kje bo že kronica! Edino ponoči jo morem dobiti.“ Luči rabi v neprodorni temi, podrgne torej žveplenko ob steni in spleza — ker si vrat, ki škripljejo, ne upa odpreti — čez nizko leseno ograjo ter se spusti z enim pogumnim skokom na tla. Tresak je ležalo vse polno naokrog. Zopet užge žveplenko in z njo tresko in išče. Tiho zavriskne, ko najde po dolgem trudu izgubljeni zaklad. Hoče nazaj, toda s hodnika dol skočiti je lahko, do postrešja se zopet dvigniti,

brez pomočka nemogoče. Domisli se slabo okleščenega debla, imenitne zasilne lestve, ter gre okolo oгла. Tedaj pa mu podraži nos prijeten vonj, vonj, ki se zbira le ob dozorelih hruškah, sočnosladkih. Starši so mu strogo prepovedali: „Sosedov vrt ni naš vrt!“ Tudi sam je vedel: bil bi velik greh — toda hruške so vonjale tako vabljivo, tako zapeljivo, in on čuti, kako se mu stekajo sline v ustih, zakaj pri vseh teh naporih se je sežejal. In nazadnje, kdo more dognati, kaj je storil, saj je noč črna kakor saje! Sicer pa je že itak z grehi obložen človek zaradi kronice ter zaradi nepokorščine do očeta, in en greh več ne more toliko huje škodovati! Tako si misli, se tihotapi naprej, pride do drevesa, spleza gor in se ima dobro. Črno je nebo, in veter mu piše okrog ušes in šumi vse okrog v vejevju. Le dva sadeža je nameraval utrgati, gotovo ne več, vendar hrušk je toliko in so tako sladke, da potolažijo vsako plahost. Dozdeva se mu časih, kakor da se neprijeten duh dotika njegovega nosu, toda kaj hoče? „Gotovo se motim,“ meni in se krmi pridno dalje. Hipoma opazi, kako se prikazuje neka motna svetloba blizu očetove kočice. „Nekdo prihaja, morda celo sosed — in jaz sem na njegovi hruški“, premisli v hipu in poln strahu, da ga najdejo, spleza daleč v višino med gosto listje drevesnega vrha. Tenka veja se sumljivo podaja pod nogami, deček pa ne čuti ničesar in ne pazi na nič, le predse gleda z velikimi očmi in čaka, zadrževaje sapo, kakšno usodo mu donese skrivnostna luč. Tedaj pa zazre, kako je zaplattel kakor blisk iz slemena dolg rdeč jezik, kakor bi hotel tožbo dvigniti proti nekemu pred Bogom — in tisti čas pride nadenj grozna slutnja: „Užgala! Žveplenka!“ V razburjenosti stopi pretrdo; veja zaškriplje, se vda; zaman iščejo roke vej — šope namuljenih listov med prsti, pade težko na zemljo . . .

To je njegova historija.

Pride časih trenutek in zaobrne smer življenja ladji z močno roko. Z Bogom, sanjavi gaji, bela mesta, solnčne poljane! Trenutek je zaobrnil smer ladji, in ona beži v pokrajino žalostno, pusto in ubožno, in viharji brizgajo potniku mrzle curke v obraz in žalne megle zagrinjajo luč nebeško. — Žareče kače, rdeče in bele, so ovile dom očetov in ga pogoltnile, starši, od strahu strti in od žalosti upognjeni, so se podali v deželo, odkoder ni povratka. Fant — da bi študiral? Kako, ko ga je madež, zarisan mu od te noči na čelo, oropal vsake naklonjenosti! Da bi kmetoval? On, šepavi, od padca ves pohabljeni! Postal je rokodelec, vendar preteklost je bila okolo njega — in ko se je osamostalil, mu je malokdo dal dela in nihče mu ni ponudil zaupanja. Kaj boli bolj kakor udarec s pestjo ali rana od noža? Preteklost je bila okolo njega, in nekega otožnega večera mu je stisnila v roko kozarec z gorko opojnostjo. „Da pozabiš!“ Pa je pil in obležal na travniku, na cesti, v jarku, pod kozelcem. In se je dvignil zjutraj razkuštran, umazan, ves top in nesrečen. „Da pozabiš!“ Pa je pil vse naprej, brez konca, in postal mu je obraz oduren in zardele so mu oči in govoril je nerazumljive besede, kadar je taval po vasi. Zadaj pa dečad, mala in velika, hudobna dečad: „Šepavi fajmošter! Šepavi fajmošter!“

Od ponosnih očetovih upov je dedoval sin sramotilno ime.

Sprava.

Spisal F. G. Hrastničan.

„**V**si gremo, prav vsi, tudi Tinica pojde z nami in košarico vzame s seboj! Še malo kruha nam dajte, mama, in potem — z Bogom za nekaj časa!“

Tako je govoril Pogačarjev Pavle, tisti, ki je bil eden izmed najboljših učencev petega razreda, in vsi okolo stoječi so mu pritrdili.

Mati je stala na pragu in s smehljajočim obrazom zrla na veseljake. Bončarjev Petrček, Roganov Janko in njegova sestra Milka, Vratnikov Lipče in še mnogo drugih je stalo pred hišo in zrli so v Pavleta, ki je držal malo, šestletno Tinico za roko in govoril z materjo.

„Pa tudi ti, Tinica?“ je vprašala mamica svojo najmlajšo hčerko in jo pogladila po svilenih laseh, „ti greš tudi zraven? Pa se nič ne bojiš, da bi se izgubila v gozdu?“

„O ne!“ se je odrezala mala in pokazala svoje drobne, kakor sneg bele zobke. „Jaz nic bala!“ In tesneje se je oklenila Pavletove roke.

„Vidite, mama, Tinica se nič ne boji, in čudili se boste, kako lepe stvari vam prinese!“

„Loze . . . mama . . . bom plinesla, lepe loze . . . H-m-m!“ In zopet se je nasmejala in z njo vred so se zasmejali vsi . . .

Mamica pa jo je prijela za podbradek in ji dahnila vroč poljub na rožnata ustna . . .

„Torej pa pojdi, Tinica,“ je dejala slednjič, „pojdi in raduj se! Pa pazi nanjo, Pavle, da se ji kaj ne zgodi! Tukaj imate kruha, pa glejte, da pridete še opoldne domov, sicer bo oče hud!“

„Pridemo, mati, nič se ne bojte, gotovo pridemo!“ je rekel Pavle.

„A kaj je to, da Privčevega Lojzeta ni, kje ste pa tega pustili? . . .“ Mati se je še enkrat ozrla na gručo otrok, kakor bi se hotela še enkrat prepričati, če Lojzka res ni tu.

Pavle je povesil oči. Vsi okolo stoječi so ga pogledali, a rekel ni nihče ničesar.

„Ali ne pojde z vami?“ je vprašala mati vdručič, in Pavle je zardel. Mati tega ni opazila, ker je še vedno iskala z očmi med mladim svetom . . .

Pavle ni vedel, kaj naj odgovori. — Ali naj pove! — Toda saj niti ne ve, če je vse res . . . Ali ne bi mogel tega storiti kdo drugi prav tako lahko kakor Lojze, ki je bil doslej njegov najboljši prijatelj?! — Kaj naj počne, kaj naj odgovori materi!

Tako je premišljal sam pri sebi, ko se hipoma oglasi poleg njega mala njegova sestra Tinica:

„Mama . . . Lojze tat . . . Zajcka ukladel . . . zajcka . . .“

Pavle se je zdrznil. Prijel je urno Tinico za roko, a bilo je že prepozno: mamica je že slišala, kar je mala dejala . . .

❖ Prihod pomladi ❖

„Kaj?“ je vprašala začudeno. „Lojze tat? Pavle, je li res?“

„Mati!“ je dejal Pavle odločno, „jaz nočem nikogar dolžiti, a ker vsi pravijo, da ima Lojze mojega zajčka, ki mi je včeraj izginil iz hleva, moram verjeti, dasi nerad!“

Mati je zmajala z glavo. Tega ni mogla verjeti. Lojze je bil vendar tako priden fant, on tega gotovo ni storil.

„No, in zakaj ga ni tukaj?“ je vprašala čez nekaj časa.

„Ker ga ne maramo in ker ima slabo vest!“ se je odrezal Roganov Janko.

„Eh, stvar se bo že še poravnala! Sedaj pojdite in glejte, da se vam nič ne pripeti. Pa na Tinico pazite, prosim vas, posebno ti, Pavle!“

Tako je dejala mati in še enkrat poljubila svojo ljubljeno. In otroci so odšli; vsak je imel košarico v roki, in zadovoljen smehljaj je vsem igral na obrazih . . .

Zavili so jo naravnost na Drago, kjer je raslo že mnogo svežega zelenja. Spotoma so ugibali razne stvari in se zabavali prav lepo. In videli so že v duhu jutrišnji dan, ki je zanje pač najlepši v letu . . . Jasen, solnčen dan bo, možnarji bodo pokali, vsi zvonovi bodo zvonili v stolpu farne cerkve, po cesti pa se bo pomikala dolga vrsta fantov in deklic, mož in žená, vsak lepo butaro v roki, okrašeno z raznimi trakovi in cvetjem . . . Aj, to bo veselje, to bo veselje!

Tedaj se je oglasil Vratnikov Lipče: „Oni zajček je pa res lep! Ni čuda, da si ga je prisvojil Lojze! Bel kakor golobček in te rdeče, svetleče se oči, aj!“

„Da, da, lep je bil moj zajček,“ je odgovoril Pavle, „in najljubši mi je bil . . . Ah, če mi ga je res vzel Lojze, potem . . .“

„Eh, kdo bi ga bil drugi vzel!“ je dejal Roganov Janko, „če smo ga pa videli pri njem . . . Na vrtu je sedel in ga gladil . . . Včeraj smo ga videli in včeraj ti je zajček izginil . . .“

In šli so dalje. Pogovor se je zasukal na drug predmet. Pavle je korakal molče dalje in vodil sestrico Tinico.

Pri „Bambuli“ so se ustavili. Bila je to velika votlina v skalnato goro, ki je bila daleč okolo znana zaradi lepih kapnikov.

„Tu se razdelimo na dve strani!“ je rekel Bončarjev Petrček, „eni gremo na levo, drugi na desno . . . Potem pridemo zopet vsi tukaj sem in gremo s svojim cvetjem in zelenjem domov! Velja?“

Vsi so mu pritrdili in šli so na dve strani.

Tinica je bila vsa srečna, da je smela nabirati cvetic: natrgala je že mnogo teloha, trobentic in zvončkov in vse to je skrbno zdevala v košarico . . .

Pavle je bil nekako zamišljen. Sčasoma je bil že popolnoma prepričan, da mu je Lojze vzel zajčka. — In začel je premišljati, kako bi se maščeval nad njim. Dolgo se ni mogel ničesar domisliti. Slednjič se je nečesa spomnil! Lojze jutri gotovo tudi prinese butaro k cerkvi. Kaj bi bilo torej primernejše maščevanje kakor to, da bo imel on, Pavle, lepšo butaro kot Lojze? Da, to bi bilo pravo! — In začel je nabirati rož in cvetic,

lomil je zelenje, in Tinica mu je pomagala . . . Ko je imel dovolj, je šel s Tinico k „Bambuli“. Tam so ga že čakali ostali. Glasno pojoč so se vračali proti domu.

Opoldne pa Pavle niti jesti ni mogel od samega veselja na maščevanje.

* * *

In zvonili so zvonovi, pokali možnarji, in proti cerkvi se je pomikala dolga vrsta praznično oblečenega ljudstva.

Tudi naši znanci so šli k cerkvi, na obrazih veselje in zadovoljnost . . . Da ste jo le videli, malo Tinico, kako samozavestno in ponosno je nosila svojo malo butaro! Trdno jo je držala, da ne bi ji je kdo vzel!

Pavle je pazno gledal okrog in iskal Lojzeta. Bil je prepričan, da ima lepšo butaro kot Lojze, saj jo je delal dolgo in jako skrbno.

Glej, ni li tam-le! — Pogledal je natančneje in res — bil je Lojze! Pavle je stopil korak naprej . . . Tedaj pa ga že potegne Vratnikov Lipče za suknjo in mu zašepeče: „Pavle . . . tamkaj je . . .“

Pavle je gledal. Srce mu je utripalo urneje. Da, Lojze je, in butaro ima, lepo, mnogo lepšo kakor on . . . Nekaj ga je zbolelo. Torej zaman ves njegov trud, vse zaman! Povesil je glavo in tiho, ne da bi izgovoril besedice s tovariši, je šel v cerkev . . .

Postavil se je pod prižnico in čakal. Vedno več ljudi je prihajalo v cerkev. Že je bila polna; tedaj zazvoni zvonček, in na prižnici se pojavi domači župnik. Pavle dvigne glavo in glej, kakor nalašč zagleda sebi nasproti — Lojzeta . . .

Gospod župnik pa je govoril: razložil je pomen današnjega dneva, rekel, da je to dan sprave in miru . . .

Pavle se je zdrznil. Je li slišal prav! — Dan sprave? — Poslušal je dalje . . .

„Danes je najlepša prilika za one, ki so živeli s svojim bližnjim v sovraštvu, da se spravijo . . .“

Več ni slišal . . . Zamislil se je . . . Torej spravi naj se! To vprašanje mu je rojilo po glavi in večkrat se je nehote ozrl na Lojzeta, ki je veselega obraza poslušal župnika . . .

Morda je pa vendar vse skupaj laž? Morda je Lojze vendar nedolžen? Na vse to je mislil Pavle in sklenil, da po službi božji počaka Lojzeta pred cerkvijo.

Danes se mu je zdela maša silno dolga. A končno je vendar minila. Pred cerkvijo je res počakal Lojzeta. Ko ga je ta zagledal, je prišel mirnih korakov k njemu in ga pozdravil:

„Dober dan, Pavle! Videl sem te v cerkvi . . . Toda kaj se držiš tako žalostno! Ali si bolan?“

Pavle ni mogel ničesar odgovoriti.

„Morda si pa jezen name, ker ti tako dolgo ne prinesem zajčka nazaj!“

Pavle se je zdrznil.

„Kaj? Torej je res?“

„Ti morda še ne veš? Oprosti, da ti nisem že včeraj vsega povedal! Imel nisem časa, ker sem delal svojo butaro. Poslušaj me torej sedaj. Predvčerajšnjim sem sedel na našem vrtu in čital zadnjo številko „Zvončka“. Ko sem bil tako zamaknjen v čitanje, zaslišim hipoma za seboj šum. Pogledam — in kaj vidim! Tvoj beli zajček z rdečimi očmi je ves upehan begal po gredi in za njim — naš maček . . . Zajček je poln strahu preplašen gledal vame, in tedaj sem vstal, napodil mačka, in zajček me je kar sam počakal. Vzel sem ga v roke: trepetal je po vsem telesu, siromaček . . . Pogladi sem ga in ga nesel domov, misleč, da ti ga takoj ponese nazaj . . .“

Pavle je poslušal z napeto pozornostjo, zdajci pa je prijel Lojzeta za roko in dejal z jokajočim glasom:

„Ni treba, Lojze! Zajček je tvoj! Ah, hvala ti, hvala, da je tako! Torej sva si zopet prijatelja!“

„Pavle, ne razumem te!“ je dejal začudeni Lojzek . . .

„Vse ti povem, Lojze, vse . . . Pridi urno za nami . . . Pridi k meni in oprosti mi! . . .“

Vrgel je butaro, s katero se je hotel maščevati, od sebe, se z obema rokama oklenil zvestega prijatelja in šel z njim s solznatim očesom proti domu.

Vravec in vrana.

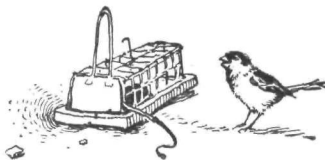
Spisal *Mihael Levstik*.

Držba tatinskih vrabcev je veselo čebljala na črešnjevem drevesu in marljivo obirala sočni, sladki sad. Mimo leteča vrana zapazi lepo priložnost in se tudi spusti na drevo. Slabeji vrabci se urno umaknejo in zlete na plot ob dvorišču, kjer je ravno gospodar popravljaj grablje.

„Glej, glej, glej,“ kriče rokovnjači, „tatica, tatica; pridi, pridi, pridi, ustrelj, ustrelj!“

„Hinavci!“ se zadere vrana, „kdo pa je tedaj tožil gospodarju, ko ste se vi tukaj gostili?! — Sedaj kažete moje napake, o lastnih pregrehah pa molčite.“

V majniškem jutru.

Spisal *Andrej Rapè.*

Skrivnostno je priplezalo solnce izza Starega grada. Rzsulo je natiho svoje zlate pramene po molčečih smrekah, jelkah, brezah, gabrih in borih, natiho, da jih ne vzdrami iz jutranjega sna ten pogledalo potem mehko, a vendar prodirno z zlatimi očmi, tisočermi očmi v prijazno dolinico.

Vse spi še tod. Mehak pajčelan sive megle plava nad njo, in zdi se, da so spredle ta pajčelan jutranje Vile. Razprostira se pajčelan nežno nad poljem in grmičevjem; v večji gostosti plava nad široko Savsko strugo in se obeša med molčeče vejevje vrtnih dreves, ovija vrtnice in druge cvetice: rože, hijacinte, lilije, klinčke in se valovito giblje.

Ravnokar so se usuli vanj solnčni prameni. Zatrepetal je in se je zganil, kot bi bile šinile vanj čarovite sanje. Dolina je zablščala v tisočermih bojah v neizrazni lepoti in si je mela zaspane oči. Diven čar se je razpredel črez njo in je počival nad njo nedopovedljivo nežno, nepopisno veličastno.

In solnce se je vzveselilo in se je divilo samo sebi in svoji mehki slikarski umetnosti, pa je plezalo više in više na strmi svoji poti.

To je deveta dežela, dežela vztočnih pravljic!

Nagajivo so pokukali solnčni žarki po hišah. V tihе spalnice so se pokradli, dasi so bila okna skrbno zagrjnena, zagrjnena na ljubo velikemu pomirjevalcu bolesti in trpljenja: snu. In razpredli so solnčni žarki po spalnicah in po vseh poslopjih zlato, nežno mrežo. Ponosno so zrla v svet stara napolpodrta poslopja, stare razvaline nekdanj mogočnega gradu, mlade v jutranjem solncu kot šele v novo življenje ustvarjene.

Tja na visoko, prastaro vaško lipo so pohiteli žarki, na vaško lipo, na nedeljsko zbirališče starih očancev in krepkih mož, pa so polzeli v tisočermih bojah in izpremenah med vejevjem, prodrli morje solnčnih listov in delali zlate lise pod lipo po tleh, se lovili in begali med vejevjem kakor bi radovedno poslušali in umeli govorico šepetajočih listov, ki je že toliko viher šlo nad njimi, ki so čuli že toliko modrih besed osivelih očancev.

Pa so prodrli nagajivi žarki z največjo nežnostjo ali vendar nagajivo veseli na zračnih perutih do oči malih zaspančkov in vžgali v njih očeh žar, ki je tekmoval z njihovo lepoto. In po temnih prostorih so skozi skrivna okna posijali solnca zlati prameni in nadzorovali povsod, vsepovsod.

V temačnem podstrešju cerkve in visokih, temnih linah zvonika so se zazibali nizzdol viseči netopirji in se hoteli skriti pred žarkov oživljajočo lučjo. Ognjeno je pogledala sova v temnem kotičku kot bi se jezila nad krasoto majniškega jutra. O, zabolele so jo oči.

Razsuli so se solnčni žarki po široki livadi, in zažarela je vsa v dragocenih opalih. Pregrnili so jo z zlatimi preprogami. Mehak veter je šepetal in pravil prešernožive pravljice cveticam v svetlobi majniškega jutra, netopirjem in uharicam v temačnih duplih, pravljice, ki jih je slišal pripovedovati tam v deveti deželi, v belih gradovih.

„Poslušajte me, cvetice, vi netopirji, ve sove, vse stvarstvo me poslušaj,“ je rahlo dihal.

„Tudi o oni-le razvalini gori“ — pokazal je nanjo — „ki plameni v zlati zarji majniškega jutra, sem čul pravljico, pravljico žalostno in veselo tam za devetimi gorami, tam v čudezni deželi! Moj praoče jo je pravil nam mlajšim. Gori v razvalinah Starega gradu biva deklica, lepa ko solnce, mila ko luna, a nevidna nam vsem.“

Ko v jasnih mesečnih nočeh poje slavec svojo uspavanko, ko polze lunini traki ko mleko po razvalini, smrekah, jelkah, gabrih in borih in radovedno gledajo v temne prostore med razrušenim kamenjem razvaline, ki gleda z velikimi, belimi očmi v dolino, tedaj sedi na stolpu razvaline deklica, lepa kot solnce, mila ko luna, in iz oči ji lijó solze, ki se bleste v luninih žarkih tako krasno, tako nedopovedljivo lepo, da vi vsi, ve cvetice, netopirji, uharice, vse stvarstvo, ne morete sanjati o taki lepoti, ker se taka lepota vidi le v deveti deželi. Pa nekoliko te krasote, nekoliko slaja devete dežele tudi tu lahko okusite, ako rešite zakleto deklico . . .“

Solnce se je v velikem loku dvignilo na nebo in se poredno smejalo bahaču vetru, ta pa je nadaljeval tako-le:

„V majniškem jutru je moči rešiti deklico. Ljudje so jo že poizkušali rešiti, a posrečilo se jim ne bo nikdar. Usojeno je to le cvetičnemu in ptičjemu svetu. Zato pa poslušajte, ve cvetice: ciklamni še posebe in druge cvetke, zato pa odpri uho ti, uharica, čuk in netopir in ve druge ptice, odprite ušesa in čujte: v majniškem jutru jo lahko rešite, ako pridete v velikem številu gor k razvalini, preden jo obsije prvi solnčni žar, in jo pozdravite tako-le:

Pada
Nada
v jutru maja
nate deklica, trnoljčica.
Preden solnce sine,
zadnji mrak izgine,
te pozdravljamo tu: Nada!

In čuli so pravljico ciklamni in čuli jo po mračnih votlinah čuki in sove in netopirji, čulo jo je vse stvarstvo . . .

* * *

Majniško jutro. Gori pri razvalini kimajo ciklamni v jutranjem hladu, uharice in čuki se okorno gibljejo po duplih in debelo gledajo. Z vrha stolpa kapajo v prah solze, bleščče se v prvem žaru vzhajajočega solнца.

Prihiteli so v majniškem jutru ciklamni k razvalini in šepetali ljubek pozdrav Nadi, in brzele so k razvalini sove, čuki in netopirji pozdravljat Nado. Razne druge cvetke so izpulile nežne svoje nožice iz tal in so romale k razvalini — k Nadi. Ciklamni pa so pristopicali najvišje in so klicali mogočen pozdrav. Uharice so ukale, čuki in netopirji so pozdravljali lepo Nado.

* * *

Solнца majniškega prvi sij zlati rob veličastnega nebnega oboka . . .

Ali še joče biserne solze gori v stari razvalini zakleta deklica, lepa ko majniško jutro, mila ko luna na polnočnem nebu? Ali je rešena? . . .

Veselja plaka! Lepo majniško jutro — zakleta deklica — se je porodilo in siplje biserno roso po ciklamnih in po drugih cveticah, po smrekah in brezah, po jelkah in po borih, pa gleda veselo, rešena zimskih spon, tudi po mračnih duplih k učenim sovam, čukom in prhutajočim netopirjem. Mladost, oh, mladost!

Zjutraj.

Ko zapoje ptičica:

či-či-ri,

v sobi smeh sladak zveni:

hi-hi-hi.

Pa sem te prehitel spet,

ha-ha-ha!

Ptička poje: či-či-ri —

on se ji smehlja.

Smuknili so žarki v hram —

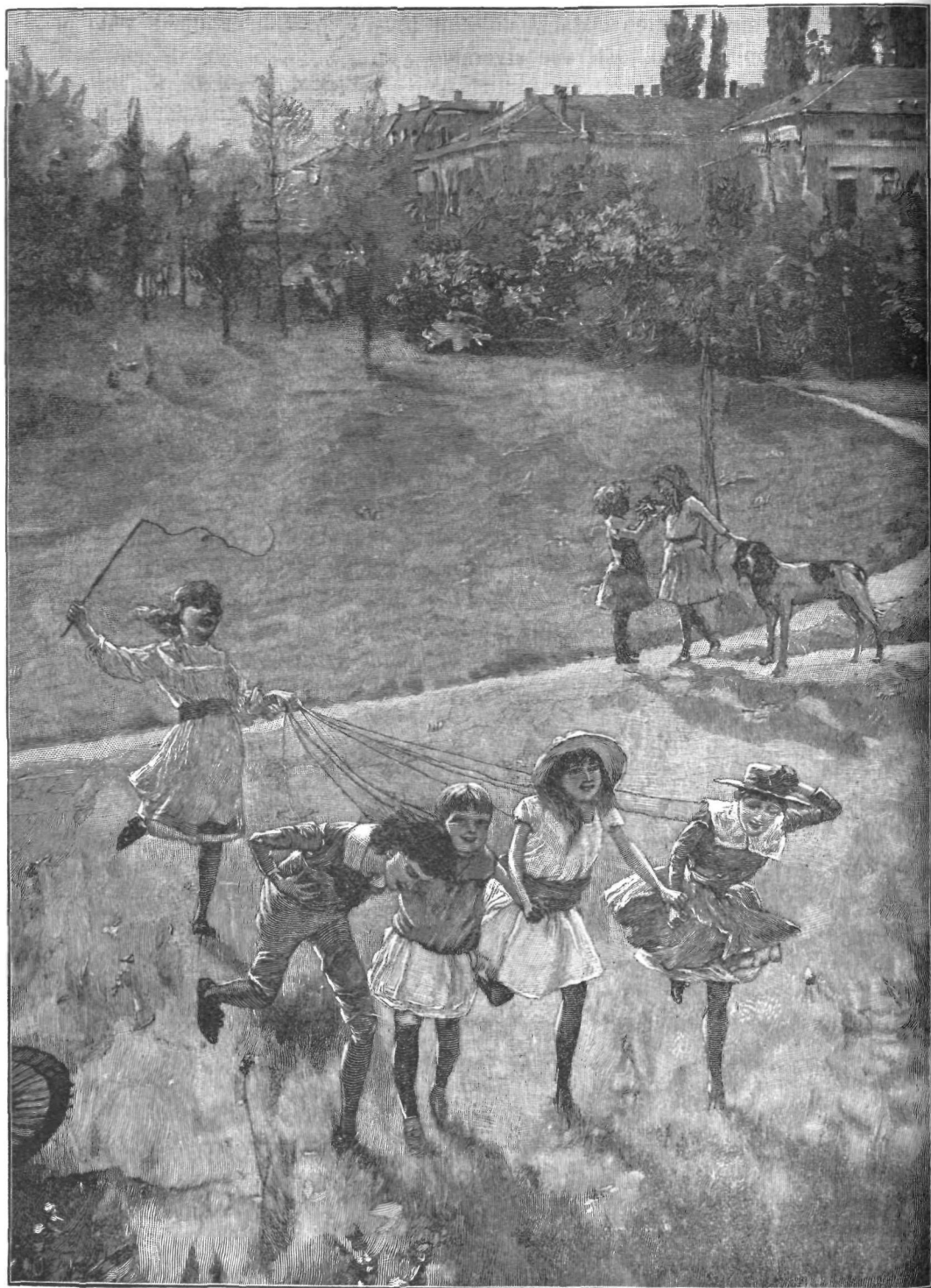
he-he-he!

Pojte, nagajivčki, tja,

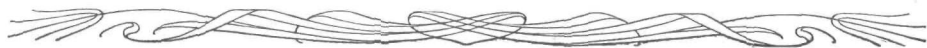
kjer lenuhi spe! . . .

Borisov.

❖ Pomladno veselje ❖

Ugnana trmica.

Spisal *Juraj Pangrac.*

ri Lužarjevih so na Ravni njivi kopali krompir. Spredaj sta dve ženski, mlada Lužarica in postarna Slabela, želi in rvali krompirjevec ter ga nosili na kupe za mejo, zadaj za njima so pa druge s kopoljo, vilami ali motiko v roki kopale in vrtale in rile zemljo, brskajoč in dvigajoč lepe debele krompirje, pa tudi krompirčke, na svetlo.

Zdaj se zlekne in zravnna starica Slabela pokonci, vrže na srpu nažeti krompirjevec na novi kup za mejo ter nekolikokrat prav krepko zavzdihne. Njene medle oči so zadovoljno pogledavale izpod velikih trepalnic tja po izkopanem krompirju, ki se je v velih kupih dvigal po razorih, in neka neizrazna, tiha sreča je objela njeno dobro srce. In ko se je oddahnila in nagledala teh velikih kupov po brazdah, je zopet sklonila koščeno svoje telo, in iznova so grabile njene roke po bilkah in steblih in stebelcih, in srp je iznova pel in sekal dalje, akoravno v presledkih, kakor so pač zmogle oslabele moči starke Slabele.

Gospodinja je menda uganila misli dobre, a uboge Slabele — za teto jo je klicalo staro in mlado — zato reče: „Tako vam rečem, teta, letos ga bomo dosti pridelali.“

„Hm, pa še prav zares!“ je prikimala Slabela. „Obilo ga je in debel je — hm! — da je lepo pogledati te kupe . . . Tako-le bi rekla, Bog je blagoslovil trud in delo žuljavih rok.“

„I, saj to je edina uteha nas trpinov, ko vidimo, da ni bilo naše delo zaman,“ reče mati, ko se ozre zadovoljno po izkopanem krompirju. A hkrati se ji zopet zmrači čelo, oko gleda zopet tožno, in nekam pritajeno žalostno vzdikne: „Oh, vse bi še bilo, ko bi le otroci ne delali takih križev in težav! . . .“

„Hm, hm! Kaj bi tako govorila! Saj jih ni toliko, da bi drug drugemu vrata podajali! In ko bi jih tudi bilo, so pa še vsi majčkenci, slišiš, majčkenci, je šele dobro jutro. Majhni otroci, majhne skrbi, veliki otroci, velike skrbi. Poslušaj, Lužarica, tako-le bi jaz rekla: dokler spravlja otroke materina skrb v postelj ter jih prekrizava materina roka, dotlej še ni sile, da bi se pritoževala čreznje.“

„Vem, teta, da govorite modro. Toda pri naši hiši je narobe svet: črez glavo imam sitnosti in puščob z otroki, in najmanjši, Jožek, mi napravlja še največje križe in težave.“

„Hm, kaj slišim! . . . Jožek, praviš, da ti dela že preglavico? To vendar ni mogoče! Viš, tako bi jaz rekla — hm! — to ni nič hudega, če je živ kot živo srebro in rad malo poskoči in ponori, lej jo, to je le znamenje, da je fantič zdrav in sit — pri vas pač ne manjka kruha!“

„Oh, ko bi ne bilo drugega, kako bi morala hvaležna biti! Toda pri nas ni sreče pri otrokih, ali jih pa ne znam vzgajati. Lejte, Jožek je svoje-glaven, da nikoli tako, in trmast, da se nas Bog usmili! Tako majhen,

komaj tri leta star, pa že taka trma! I kaj bo še, ko bo večji? Kako me skrbi! Moj Bog, da je tako! . . .“

„Le ne tarnaj preveč, Lužarica! Fantek je vsak dan starejši — hm! — pa tudi modrejši; in ko ti nekoliko odraste, pa bo trmica sama od sebe prešla. Hm, le verjemi, da bo tako, in ne delaj si si-vega lasu po nepotrebem.“

„Oh, jaz se kar bojim! Vi ne veste, kakšen je!“ In zdaj je pripovedovala mati včerajšnji dogodek.

„Ko se prebudi včeraj zjutraj Jožek,“ prične pravi ti mati, „ko se torej prebudi, je bil dobre volje kakor še nikoli, menda se mu je o samih angelcih sanjalo. „Mama!“ zakličejo tedaj njegova usteca tako sladko in tako milo, da sem začutila v svojem srcu nepopisno srečo. Popustim delo in stečem k postelji. Najrajša bi ga objela in pritisnila na srce, tako vesela sem ga bila. „Jožek moj, alo vstančkaj!“ zakličem, mu naredim sveti križ in ga hočem vzdigniti, da bi ga oblekla. Tedaj pa se izpremeni Joškov smehljajoči obrazek. Roka njegova se oprime moje roke, obrvi se mu povesimo in on reče moško, skoro zapovedujoče: „Mama, pri meni ajaj . . .“ Krava je v hlevu zamukala, treba ji je bilo položiti; prašiči so krulili, ker so bili lačni, in kokoši so zakokodajcale in

prosile zrnja. Imela sem polne roke dela, zato se nisem smela dolgo muditi ob njegovi postelji. „Jožek moj, vstančkaj,“ sem mu rekla in ga božala. Lej, putke kličejo, ker bi rade zobale in komaj čakajo, da pride Jožek in jim strese torilce drobnega zrnja! . . . In pujski krulijo in kravica se oglašaja;

Jožek, moj Jožek, le vstani!“ A Jožek ni slušal. Obrnil se je v zid, namrdnil ustna in pogledal izpod čela temno, mulasto, čisto mulasto kakor vselej, kadar ni koj njegova obveljala . . . Zdaj še rekel ni več, da bi pri njem ostala . . . Prinesla sem mu mleka in mu podrobila belega kruha v skodelico. — Prevrnil je oboje! . . . Dala sem mu punčko. — Nič, brcnil jo je stran! . . . „Jožek,“ sem mu zaklicala, „saj si moj fantek!“ sem mu rekla. — Nič, on se ni več zmenil zame! V kuhinji je zacvrčala zabela na ognju. „Jožek, slušaj me in vstani!“ sem mu še enkrat rekla, a otrok se mi začne zdaj jokati in dreti na vse pretege. Tolažila sem ga kakor sem vedela in znala, a vse ni nič pomagalo. Tedaj pa je zarentačil oče v kuhinji, ki je pravkar ves moker in izmučen došel s polja. Letela sem v kuhinjo, mast se je bila užgala. „Se že spet kuja ta frkolinček, ti se pa pri njem motaš in mu daješ potuho,“ je izustil jezno, vzel brezovko v roko in namazal Joška, da je bil ves progast. A tudi šiba ni pomagala, Jožek le ni vstal. Jezno udari oče s peto ob tla — mene je srce zbolelo — vzdigne svojeglavca iz postelje in ga trdo položi v kot pri vratih. „Imela boš, kar si vzredila, a to povem, te pokore ne bom trpel doma,“ je dejal oče jezno ter zaškrtal z zobmi. Vrata so zašklepetala, on pa se je povrnil s težkimi koraki brez zajtrka na njivo . . . Zdaj sem šla spet k sinčku. Stal je še vedno v kotu, kakor ga je bil oče posadil, držeč punčko v rokah, a jokal ni več. Tepla sem ga, jokala, molila, a njegove oči so le podmoljeno gledale izpod čela; ni se zmenil ne za jok ne za molitev ne palico . . . „Oh,“ sem vzkliknila vsa obupana, „jaz ne bom nikdar več vesela na svetu! . . .“

Tako je pravila Lužarica. „Hm, hm!“ je semintja pokašljala teta in se čudila . . .

„Oh, kaj mi je storiti, teta, govorite!“

„Hm, hm! Če ne boš huda, Lužarica, pa ti povem za zdravilo, ki gotovo pomaga.“

„Povejte, govorite! Če si je treba prst odsekati, storim to, samo da fantka rešim in zadovoljim očeta. Oh, koliko sem jih že preslišala zaradi otroka!“

„Viš, ti si premehka, Lužarica, in preveč rada ga imaš — hm! — Joška, zato je tak. Trdo moraš stopiti na noge in tvoja mora vselej veljati, pa bo dober. Hm! — Fant ve, da ti odnehaš, da on zmaga, zato je tak, tako svojeglaven, hm, hm!“

„Oh, saj ga že on preveč tepe!“

„Veliko pobiti, malo užiti, pravijo, in to je resnica. Šiba poje novo mašo, če je na mestu, drugače ne. A vaš je že presamosvoj, pretrmast; s palico njega ne boš ozdravila, nasprotno, še bolj ga boš utrdila v trmi; zakaj Jožek, kakor praviš, tudi pred šibo nima strahu.“

„Moj Bog, ali ni zdravila zanj?“

„Je, hm, kaj bi ga ne bilo! Lepa beseda, čisto izlepa — — —“

Teta ni končala. „Mama, pome!“ je zdajci zaklical izpod meje Jožek, ki ga je pravkar pripeljal na vozičku pastir tjakaj.

Če se o volku govori, pa volk pride, si mislita obe in se sklonita kvišku. „Mama, pome!“ je tedaj zopet zaklical Jožek na vozičku in grdo pogledal. Zdaj se oglasi dekla odzadaj, rekoč: „Mati, ne slišite! Gospod Jožek so se pripeljali, le brž ponj, so že ukazali . . .“

Mati Lužarica ni vedela, kaj bi storila. Ji pa reče teta Slabela, tako ji reče: „Veš kaj, tako-le bi ti svetovala, da nikar ne hodi po fanta, hm! Če moreš zatajiti materinsko ljubezen, jo zataji in slušaj me, in še danes bo Jožek ozdravljen.“

„Teta, kakor rečete, tako se naj zgodi.“

Pa ukaže zdaj teta: „Pastir — hm! — kaj gledaš? Primi ga in prinesi gor Joška!“

Pastir, ki se je bil postavil na mejo, zdrči k vozičku, a Jožek se brani z vsemi štirimi ter vpije venomer: „Ti ne, ti ne; mama me morajo! Mama, pojdite pome!“ In ko se Jožek le ni pustil prijeti, reče teta: „Hej, pastir — hm! — ga pa pusti in pojdi po svojem opravku.“

Pastir je popustil Joška in voziček pod mejo ter jo udrl k očetu. Jožek je pa začel, kakor po navadi, na vse pretege jokati. A če se je še tako drl, danes se ni zmenil nihče zanj, nihče ga ni smel tolažiti. Celo mama, njegova dobra mama, ni imela srca zanj. Jokal in vpil je že celo uro. Tedaj pa je rekla mati: „Kar bojim se, da bi ne počil Jožek, lejte, ne odneha in ne! Kaj bo, kaj bo?“

„O, o, Lužarica, zdaj že materina ljubezen govori iz tebe . . . Hm, hm, zataji se, pravim! Še malo in fant bo zdrav! Kaj bo? — Ko se enkrat izjoka, bo pa utihnil; saj vsaka pesem samo en čas trpi. Zataji se, pravim, in kar dobro bo!“

Jošku se čudno zdi, da se še mati ne omehčajo danes in ne pridejo ponj. Tako trdi še niso bili nikoli. Solze so mu že pošle in jokati se je že naveličal, le kremžil se je še. Ko pa vidi, da nič ne pomaga, vse nič . . . da se mati niti ne zgane, da bi šla ponj; da še pogleda ne pod mejo, kjer on pretaka bridke solze, kaj še da bi mu rekla tolažilno besedo: ko torej vidi, da je vseeno, ali on joka ali ne — utihne naposled . . . Zgodilo se je torej, kakor je rekla teta. Ko se je naveličal, je pa nehal. Vsaka pesem je le nekaj časa lepa . . . Kisal in kujal se je pa ravno eno uro in pol.

Zdaj se spomni Jožek, da so v košari pod grmom hruške, aj, tiste dobre hruške, ki se kar raztope v ustih . . . kako rad bi se mastil z njimi! — Pa reče Jožek, tako reče: „Mama, pridite no pome! . . .“

To ni bil glas preobjestnega otroka, trmaste glavice; to je bila tiha pohlevna prošnja, izrečena iz globine srca. In le taka vdana prošnja je ključ do materinega srca, globoko užaljenega zaradi otrokove nepokornosti ali celo trme.

„Viš, Lužarica, že prosi! . . . Zdaj bo kmalu zdrav, led je prebit, trma ugnana. Pa le pusti ga, bo že sam rad gor prilezel.“

„Mama, pridite no pome, lepo prosim,“ je zaklical Jožek iznova, a teta je odkimala in mama je žela dalje, kakor da bi obe preslišali sinkov glas.

„Mama, kako ste že rekli prej? Ali niste rekli, naj gre pastir pome?“
Mama se od veselja zasmee, pa tako, da je Jožek ne zapazi.

„Mama, še enkrat tako recite kakor ste prej, lepo prosim!“

— Nič! Mama ga ne sliši, mama ga noče slišati . . .

„Mama, ljuba mama, recite, recite vendar! Vam bom cukrčka kupil! . . .“

Zdaj se že mama ne more več premagovati, reče torej: „Jožek, saj vidiš, da ni tukaj pastirja, kar poskoči nekolikokrat, pa boš gor.“

Ni mu bilo treba dvakrat reči. Jožek je takoj vstal z vozička in splezal preko meje na njivo. Dobra mama mu je hitela naproti, ga pritisnila gorko na srce ter posadila na jopič v senco. Usula mu je nato lepih sladkih hrušek v predpasnik in velela: „Jožek, le jej in priden bodi, viš, drugi moramo delati!“ Jožek je segel po hruškah ter jih pridno deval v usta. Ko pa se jih je najedel docela, se je začel zibati in peti po svoje:

„Mama, mama, mama —
pridni, pridni, pridni.
Ata, ata, ata —
pridni, pridni, pridni.
Teta, teta, teta —
pridni, pridni, pridni . . .“

„Vidiš, Lužarica — hm! — tako se užene trmica brez palice! . . . Zdaj je zdrav Jožek; lej, kako je človek vesel, če je zdrav! Hm, pa še zdaj bi se kisal, ko bi se ne zatajila in ga šla iskat. Tako-le bi jaz rekla, hm, le precej rano izžgati in ozdraviti rano, kakor hitro jo opazimo, drugače se ne zaceli izlepa ali pa celo nikoli, hm, hm! . . .“ — „Oh, teta, kako sem vam hvaležna! Kako bo oče vesel! In fant, fant, ko odraste!“ Zadaj so si pomežikovale ženske in se smejale. Oh, saj to je bilo danes vprvič, da so „gospod Jožek“ odnehali . . . Dekla je rekla, da bo treba v dimnik zapisati ta izredni dogodek . . . Kadar je zopet Jožek „tuko kuhal“, so ga pustili, da jo je skuhal, in odleglo je. A to se zdaj ni ravno velikokrat primerilo; zakaj trma ga je čedalje bolj zapuščala, naposled ga popolnoma zapustila . . . Oh, to je bilo zdaj veselje v Lužarjevi hiši! . . .

Drugo leto so pri Lužarjevih zopet na Ravni njivi kopali krompir. Tudi teta Slabela je pomagala, dasi je čutila že bore malo moči v svojih onemoglih udih; toda delala je še vedno rada, da si je še kaj prislužila za dolgo zimo, oj, zanjo — siroto — pol predolgo! . . . Oče je vozil krompir v koših domov, Jožek je pa poganjal.

„Jožek je že lačen. Kje imate kaj zanj?“ reče oče, ko se pripeljeta s sinkom zopet na njivo.

„Tam v cekarju pod grmom so hruške, mu jih pa daj, da ne bo lačen,“ odgovori mati.

Oče položi Joška v senco h grmu ter mu strese v klobuk hrušek, da bi jih imel odrastel človek dovolj. Jožek se nekaj časa masti z njimi, hipoma pa popusti hruške in steče k materi ter jo ves v skrbeh vpraša plašno: „Mama, saj sem jaz vaš Jožek?“

„I, seveda si!“ mu odgovori mati ter mu gleda začudeno v oči.

„Pa ata me imajo tudi radi?“

„Tudi!“

„Pa teta?“

„Tudi, tudi! In dokler boš priden in boš rad slušal, te bomo imeli vsi radi.“

„Mama, priden pa bom, priden, dokler bom živ, in slušal bom vedno, samo radi me morate imeti . . .“

Bog ve, kaj mu je prišlo v glavo, da je začel hipoma tako izpraševati. Morda se je domislil lanskega leta . . . Bog ve! . . .

Mama je pobožala sinčka, ki je nato naglo stekel k očetu in zgrabil za bič. Teta je gledala za njim. „De-te, de-te! Hm, hm!“ je viknila in se smehljala.

Voz je bil naložen. Oče je pokašljaj brez potrebe in udaril s peto ob tla; menda mu je bilo sitno, da je moral vprašati teto Slabelo, če ima kočo odprto. In ko mu ta odkima, da ne, požene konje in zapelje vseeno pred Slabelino kočo. „E, čemu je treba, da bi bila odprta“, izusti in vrne voz krompirja pred kočo.

Nemara, da ne bo starka Slabela manj vesela, ko bodo zagledale njene strmeče oči tako velik kup krompirja, ki jo bo preživljal pozimi, kot je vesel oče, da mu je vaška sirota ozdravila sina . . .

Sosedova Marica.

Spisal Žirov.

„Kaj takega pa že zopet ne! Kaj si vse to otroče izmislil!“ Take tožbe so se vedno slišale pri sosedovih, vedno je njihova Marica uganila kako novo. A da bi bilo kaj otročjega, bi bila mati že še pretrpela. Toda Marica je naredila časih kaj takega, česar bi se še odrasel človek ne upal, ne pa šestleten otrok.

Tako je nekega popoldne prihitela sosedova mati k nam in prosila, da bi ji posodili malo mleka, ker je imela njihova sivka ravno telička-dvojčka in ji niso mogli jemati mleka; saj je bilo še za mlada komaj, a imeli so samo eno kravo. — Soseda je v strahu pripovedovala, kaj ji je pravkar naredila Marica. „Bila je menda

lačna,“ je govorila žena, „in preobrnila je najprej vse sklede, kar jih je mogla doseči. Iz ene sklede mi je stresla fižol in jo ubila. In kaj si na vse zadnje izmislil otrok! Samo kruh ji menda ni bil všeč, zato vzame piskrček in gre kar — kravo molst kot je videla mene. Jaz pridem domov, hlev je bil odprt — pri kravi pa Marica. Spodila sem jo proč, a sedaj mi ne da miru; pravi, da se druge stvari ne najé kot mleka.“

Zvita in pretkana je bila Marica kot je malo drugih otrok. V njeni mladi glavici so se porodile misli, ki bi se jih ne bilo treba sramovati marsikateremu šolarčku. Seveda je bilo poleg pametnih misli tudi mnogo preotročjih.

Nekoč sem prišel k sosedu, ko ni bilo razen Marice nikogar doma. Pregledovala je ravno v kuhinji v omari predale — menda je gledala, če je vse v redu. Toda njena rdečica jo je izdajala, da v njenem srcu in v njeni glavici ni vse v redu. Nisem je hotel izpraševati, kaj je iskala v omari. A kmalu je pritekla za menoj in mi rekla: „Veš kaj, nekaj važnega ti moram povedati!“ Pogledal sem jo in nisem se mogel zdržati smeha. „Kako, da praviš nekaj „važnega“? Kje pa si pobrala to besedo?“ jo vprašam. „Kje sem jo slišala? Pri pridigi v cerkvi. Gospod kaplan tako pravi, pa še večkrat. Meni se je zdela beseda lepa, zato sem si jo zapomnila.“

„No, pa povej, kaj imaš važnega na srcu?“ jo vprašam.

„Samo obljubiti mi moraš, da ne boš nikomur povedal.“ — „Oho!“ si mislim, „to bo pa zopet kaka pametna!“ Radoveden sem bil, kaj bo povedala, in zato sem obljubil, da molčim. Vedel sem, da ravno hudobije ne bo, da bi moral prelomiti pozneje besedo.

„Posebno naši mami ne smeš povedati. Veš, jaz sem danes vzela mami malo cukra. Pa čisto malo. Ali je to greh?“

„Prvič še ni tako hudo, ampak če ga boš še jemala, potem je pa že,“ ji odgovorim.

„Če ga pa vzamem čisto malo?“ — „Tudi!“

„Kako naj pa potem naredim, da ne bom imela greha?“ — „Mami moraš povedati že naprej, da boš vzela malo cukra. Če ti dovoli, ga lahko vzameš, če pa ne, ga pa ne smeš.“

Ne vem, kaj bi me bila še vse izprašala, da ni prišla v tem njena mati. Šli sta domov, in drugi dan sem zvedel, da je z materjo ravno tako naredila kot z menoj. Rekla ji je, da ji nekaj pove, toda pod pogojem, da je ne bo kaznovala. Mati je obljubila zopet pod pogojem, ako ne bo kaj hudega. Marica je rekla, da je samo mali greh in ji je povedala.

Kaj je hotela mati? Kaznovala je ni, ker ni bil ravno tak pregrešek in ker je obljubila, da je ne bo, pač pa je — skrila cukrer.

Jaz pa še sedaj ne vem, kaj je hotela Marica s tem, da je povedala svojo skrivnost najprej meni, potem pa še materi, pred katero je skrivala svoj pregrešek. Ne vem, ali mi ni zaupala dovolj, ali se je hotela res materi opravičiti. Vsekakor pa ji odpuščam, četudi ni zaupala meni, posebno ker se je v zadnjem času, odkar se peča prav pridno s šolskimi knjigami, precej poboljšala, in so jo minile hudomušnosti.

Hektor in Sultan.

Spisal Žirov.

Hektor in Sultan sta si bila navidezno jako dobra prijatelja. Prijazno sta se gledala, kadar sta jedla oba iz iste skledе in ponoči sta si celo delila službo. Privezana sta bila namreč blizu skupaj, vsak pred hišo svojega gospodarja. Vsako noč je eden brez skrbi spal, drugi pa je čuval namesto obeh.

Nekoč dobi Hektor od svojega gospodarja velik kos mesa. Vedel je, če ga pokaže prijatelju Sultanu, da ga bosta morala deliti po bratovsko. Zato se stisne v kot in ga hoče hitro sam použiti. A tovariš ga je že opazil in se mu približal za hrbet.

„Daj še meni malo,“ ga poprosi Sultan.

„Sam sem lačen,“ odgovori Hektor, „tebi ga da že tvoj gospodar.“

„Dobro, potem pa tudi ne potrebujem več tvojega prijateljstva!“

Tako sta se ločila. Črez nekaj dni je klal Sultanov gospodar prasca. Pes se je gostil, da je bilo kaj! Njegov tovariš Hektor je pa žalostno gledal, požiral sline in se kesal, zakaj se je izneveril prijatelju.

Nezgoda Dolgogradova.

*Pedenj-možek Dolgograd
hišo bi si zidal rad;
da bi, ko bo dež pršil,
v varnem pipico kadil,
da bi miren sam zasé
dremal, kadar solnce žge,
kadar jesen vrže sad,
smuk! — bi v svoj ga shranil grad;
pride zima — bi lenuh
smuknil v hišo pod kožuh!
Misli možek Dolgograd —
hajd na delo — zida grad!*

*Brada dolga semintje
vedno mu v napotje gre.
In neroda — hop! — z roko
prime že ga za bradó.
Zida brada se drži,
možek pa na nji stoji!
Vleče možek, kar se da,
pade naposled na tla,
že v globok telebi rov
in ne more več domov. —
Tam vso dolgo zimo spi
in na brado se jezi...*

Fran Žgur.

Pokop.

Lepo je ptiček pel
in srčeca nam grel,
očesca je zaprl
in v kletki je umrl.

In žalovali smo,
grob izkopali smo,
tja položimo ga,
s solzó kropimo ga.

Nič več ne boš nam pel,
nič več nam srček grel,
za pesmi tvojih slast
naj bo ti hvala, čast!

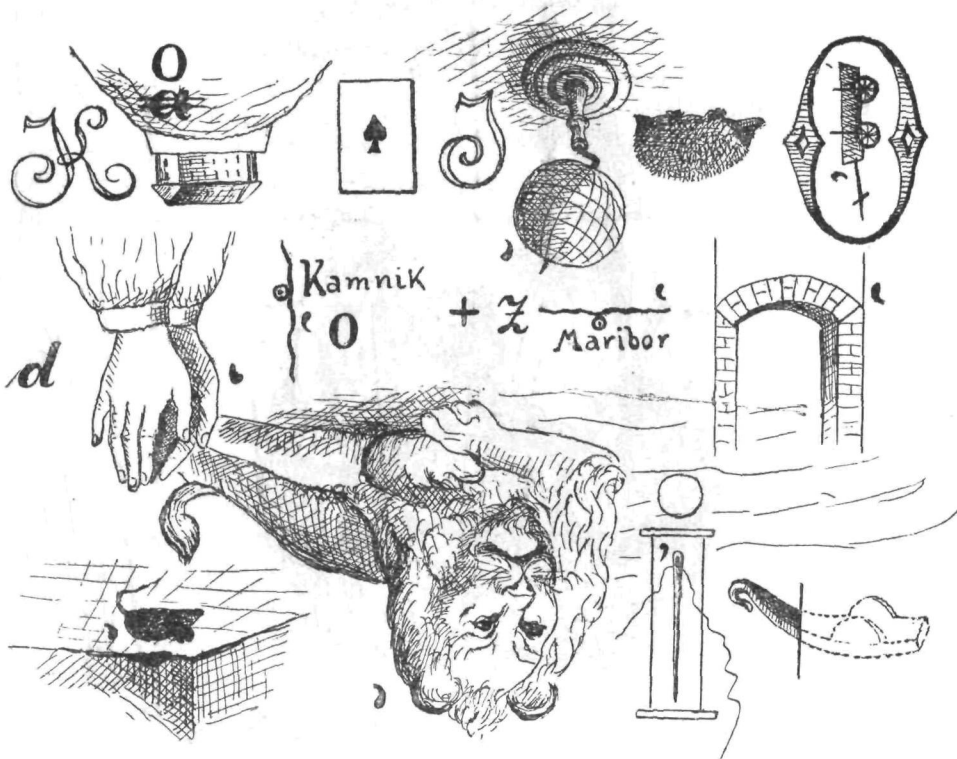
E. Gangl.

Zastavica v podobah.

Priobčil G. Štupar.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Koliko dreves ima Pariz.

Pariz, glavno mesto Francoske, ima brez zasebnih gajev, vrtov, pokopališč in šol okolo 80.000 dreves. V okroglem številu je 26.000 platan, 16.000 brestov, 17.000 kostanjev, 11.000 javorov, 4000 akacij in ravno 2222 lip. Najmanj je vrb.

Koliko konj je na svetu.

Izračunali so, da je na svetu 80 milijonov konj. Polovica teh je v Evropi. V Ameriki jih je 25 milijonov, v Aziji 11 milijonov, v Afriki in Avstraliji pa po 2 milijona. Od 40 milijonov konj, ki jih ima Evropa, jih je v Rusiji 23 milijonov.

Strašen potres.

Dne 18. preteklega meseca je bil v mestu San Francisku (San Francisco) v Severni Ameriki v Kaliforniji grozovit potres, izmed največjih, kar jih pomni zgodovina. Razdejjano je domalega vse mesto. Več tisoč ljudi je ubitih. Popokale so vodovodne in plinove cevi ter je zaraditega nastal grozen požar. Tudi v okolici tega mesta so hudo trpeli. O številu mrtvih in ranjenih v San Francisku se ne ve, še nič gotovega. Nekateri trdijo, da je bilo ubitih nad 5000 oseb, a ranjenih pa še veliko več. Ravno tako poročajo tudi, da je nad 300.000 ljudi brez strehe. Od vseh strani prihajajo ponesrečencem darovi. Ameriška vlada je dovolila za prvo pomoč en milijon dolarjev. — Mesto San Francisko ni staro. Prvo naselbino v tem kraju so napravili frančiškani leta 1776. (Od tod ime San Francisko.) Njihov „misijon“ še danes obstoji na južni strani mesta. Skoro ob istem času je bila na istem mestu postavljena vojaška straža (presidio) in sezidanih več hiš, ki so bile znane pod imenom Yerba Buena („dobro zelišče“). Od leta 1833. pa je misijonska postaja propadla, pač pa je naselbina privabila več ameriških postopačev, tako da je naselbina štela leta 1848., ko so v Kaliforniji prvič našli zlato, že 1000 prebivalcev. Prebivalstvo je naglo raslo. L. 1852. je štelo mesto že 34.776 prebivalcev. Izpočetka je bilo mesto gnezdo hudobije, pozneje pa so meščani napravili red, in danes je mesto eno najbolj upravljenih mest v Severni Ameriki. Mesto je večkrat pokončal požar (leta 1848., 1850., 1851.), posebno ker so bile hiše večinoma lesene. — V San Francisku [so se naselili prvi Slovenci pred 18 leti. Sedaj jih je nad 100, med temi 20 družin, ako niso umrli pod razvalinami. Došli so večinoma od Metlike in Dragatuša na Dolenjskem in delajo po strojarnah in raznih tvornicah.

Japonski običaj.

Kadar izpuste na Japonskem novo ladjo v morje, privežejo na sprednji del ladje veliko kletko, v kateri je polno raznovrstnih ptic. V trenutku, ko zdrsne ladja v morje, izpuste ptice iz kletke. Ta navada izvira iz japonske vere, da prineso ptice srečo ladji, ko ta plava po morju.

Hrast, star 2900 let.

Pozornost prirodoslovcev zbuja hrast, ki raste na otoku Chiu v Mali Aziji. Njega mladost sega v dobo Homerja. Bil je močan že za Davida in se je do danes silno razrastel na vejah in koreninah. V premeru je širok devet metrov. — Prirodoslovci trdijo, da je to najbrže najstarejše drevo na svetu.

Čudno praznoverje.

V Benetkah vlada praznoverje, da pri naša srečo ona številka gostilniške sobe, kjer je umrl gost. Treba je to številko staviti v loterijo. A izkušnja kaže, da ni na tem nič resnice.

Kako naglo plava riba.

Francoski učenjak H. Regnar (reci: Renjár) je po mnogem preiskovanju prišel do zaključka, da preplava riba, kadar napne vse sile, v sekundi desetkrat toliko daljave, kakor dolgo je nje telo. Riba, ki je pol metra dolga, more v četrt ure preplavati 2000 metrov, riba, 10 cm dolga, pa do 400 metrov daljave.

Predpotopna žival.

Blizu Monsa v Belgiji so nedavno odkrili okamenelo okostje velikanske predpotopne živali. To je okostje morskega kuščarja, ki je dolgo 7 in pol metra, glava je pa dolga poldrugi meter. V čeljustih so našli nad 2000 ostrih velikih zob. Sedaj je okostje spravljeno v muzeju v Bruslju.

Prebivalstvo Zagreba nekdanj in sedaj.

Zagreb, glavno mesto Hrvaškega, je štelo 1782. leta samo 2689 prebivalcev. V tem številu pa niso bili všteti prebivalci Kaptola, Vlaške ulice in Nove vesi, ker niso ti mestni deli tedaj še spadali pod mesto Zagreb. Leta 1870. so bili pa ti deli že pod mestom Zagrebom in so istega leta našli 20.143 duš. Leta 1900 je bilo v Zagrebu že 60.000 prebivalcev. Danes jih šteje Zagreb že 70.000.

Najbogatejši rudnik.

Najbogatejši rudnik na svetu ne daje ni zlata ni srebra ni dragih kamenov, ampak baker. Ta rudnik je v Severni Ameriki. Lansko leto so izkopali v tem rudniku bakra za 48 milijonov kron. V tridesetih letih, odkar delajo v rudniku, so dobili iz njega bakrene rude za 384 milijonov kron.

Največja trta na svetu.

Največja trta na svetu se nahaja v dolini Karpinteria v Kaliforniji. Vsadila jo je pred 61 leti mlada Španka dona Ayala. Deblo te trte meri pri tleh 2 m 54 cm v obsegu, ena vodoravna veja pa 91 cm. Trta pokriva prostor 1333 m² ter sloni na 60 močnih kolih. Ta velikanska trta daje na leto okolo 5000 grozdov.

V skoku

Rešitev računskih nalog v četrti številki.

I.

Sin ima	19 let,
mati "	38 "
oče "	<u>43 "</u>
Skupaj	100 let.

II.

19 volovskih kož po 10 K	190 K,
80 telečjih kož po 10 h	8 "
1 kravja koža po 2 K	<u>2 "</u>
100 kož	200 K.

Obe računski nalogi so prav rešili: Januša Jožek, Puklanec Ludovik, Sever Avguštin, Sever Matiček, Babič Alojzija, Pavličič Ana, Plavec Alojzija, Puklavec Marička, Trstenjak Marička, Vavpotič Micika, učenci in učence III. razreda na Humu pri Ormožu; Škoflek Jozefa, Samec Rozalija, Pajman Rozalija, Kveder Marija, Lipuš Antonija, Pušnik Toni, Podjaveršek Karel, Ofentavšek Jožef, Kožuh Jožef, Kožuh Janez, Golež Franc, učenci in učence V. razreda okoliške šole v Vojniku; Kolšek Milka v Šoštanju; Šimnic Marija, Premozar Marija, Zalokar Marija, učence v Gorjah; Micica in Ivanka Gomzi, učenci IV. razreda, Gomzi Ciril, učenec III. razreda, Rajšp Zoran, učenec IV. razreda na okoliški šoli v Ormožu; Vera Flis, učenka na Vrhniki; Karlek Schwentner, učenec III. razreda na Vranskem; Justina Kancilija, učenka II. razreda v Kamniku; Mara Ivanovna Tavčar, Slavica Kveder, Francek in Mimica Okorn, Kristina in Lojzika Suštar in Zan Bitenc na Kopanju; Zdenka Pirc, učenka VI. razreda v Kranju; Marica Osterčeva v Stari Novi vasi na Murskem polju; Gabrijela Vauda in Marija Ostrc, učenci V. razr. pri Sv. Križu; Anton Ostrc, učenec II. razr. II. odd. v Veržeju; Avgust Kostajnshek, Jožef Grabner, Anton Navlan, Avgust Jordan, Franc in Jožef Naroglav, Avgust Bigmon, učenci V. razreda v Trbovlje-Vodah; Adolf Rohrmann, učenec III. razreda v Kranju; Justina Vrem, učenka na liceju v Trstu; Mirka in Ana Debelak v Šmartnem pri Litiji; Dušan Sajovic, dijak v Hrastniku; Marija Laurič na Vranskem. — Samo I. računsko nalogo so prav rešili: Ojsteršek Jožef, Potočnik Anton, učenca V. razreda okoliške šole v Vojniku; Vinko Šket, učenec IV. razr. v Trnovem na Notranjskem; Metod Pirc, učenec IV. razreda, Boris Pirc, učenec II. razreda v Kranju; slovenski učenci V. razr. c. kr. nemške ljudske šole v Trstu, via Fontana; Alojzij Farkaš, učenec V. razr. II. odd., Alojzij Sunčič, Viktor Jarc in Franc Kolarič, učenci V. razreda I. odd. pri Sv. Križu na Murskem polju pri Ljutomeru; Leopold Armič, realc, Mira Armič, učenka v Ljubljani; Sandka in Vida Samsa v Il. Bistrici; Marija Godiša, Ana Ožbolt, Antonija Kolar, Marija Seljak, Frančiška Kraševc, Frančiška Klemenc, Marija Podboj, Marija Petkovšek, učenke v Planini; Andrej Rupnik, Ivan Ozbič, Al. Hiti, Franc Slejko, Al. Ozbič, Jožef Kolar, Franc Kušlan, učenci v Planini.

